

Adrian Uljasz

Cudzoziemcy w Lublinie i na Lubelszczyźnie w XIX w. Przyczynek w zbiorach rękopiśmiennych Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie

W zbiorach specjalnych Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie dostępny jest interesujący rękopis – biogram osiadłego w Lublinie emigranta z Niemiec – Jana Karola Wilhelma Goetza (1813–1883), opracowany przez jego wnuka – wybitnego polskiego archiwistę i historyka – źródłoznawcę Jana Riabinina (1878–1942)¹. Bohater biogramu był najprawdopodobniej potomkiem francuskich hugonotów, którzy wyemigrowali do Niemiec. Może o tym świadczyć fakt, że został ochrzczony we francuskim zborze ewangelicko-reformowanym w Berlinie². Do Królestwa Polskiego przybył w połowie lat czterdziestych XIX w. Pracował jako nauczyciel domowy na Lubelszczyźnie. W jednym z pobliskich majątków guwernantką była emigrantka zarobkowa – Francuzka Eugenia Barroux (1817–1880). Krótco po poznaniu się obojga cudzoziemców doszło do ich ślubu. Pomimo że oboje nie mieli pochodzenia polskiego, Eugenia z Barroux Goetz prowadziła „na wskroś polski dom”. Należała do nielicznych na naszych ziemiach Francuzów, używających swego imienia w wersji spolszczonej. Nic dziwnego, że w takich warunkach wszystkie jej dzieci miały polską tożsamość narodową³. Była wyznania rzymskokatolickiego⁴. W tym samym obrządku zostało ochrzczone przynajmniej

¹ Zob. rkps BŁ (Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie), sygn. 2233. Papiery osobiste i majątkowe Jana Karola Wilhelma i Eugenii Klary z domu Barroux małżonków Goetz, k. 122, 122 v, 123.

² A. Kaproń, *Francuzi w dziewiętnastowiecznym Lublinie*, Lublin 2003, s. 6, 50. Kaproń podaje informacje o rodzinie Goetzów i ich polonizacji, ale nie pisze o ich związku z rodziną Riabininów ani o publikowanym dokumencie.

³ *Ibidem*, s. 7, 50. Biografia Jana Karola Wilhelma Goetza i jego żony Eugenii z Barroux jest omówiona dokładnie w prezentowanym dokumencie.

⁴ Została pochowana na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Lipowej w Lublinie. Na płycie nagrobnej jest napis w języku francuskim. Zob. Muzeum Lubelskie. Oddział Muzeum Literackie im. Józefa Czechowicza w Lublinie. Sześć fotografii kolorowych tablicy nagrobnej Eugenii Goetz z domu Barroux (fotogra-

jedno z jej dzieci – Paulina Laura Stanisława Goetz (1854–1921)⁵. Miała ona uprawnienia do pracy w tym samym zawodzie, co matka⁶. W 1872 r. zawarła małżeństwo z urzędnikiem Lubelskiego Gubernialnego Urzędu do Spraw Włościańskich, sekretarzem gubernialnym Sergiuszem Riabininem (1839–1917). Był on wyznania prawosławnego. Ich ślub odbył się w lubelskim soborze Podniesienia Krzyża⁷. Zgodnie z obowiązującymi przepisami Paulina Goetz musiała zmienić wyznanie na prawosławne.

Wybitny syn Riabininów – Jan, uważał się za Rosjanina, ale wniósł trwały wkład w rozwój polskich badań historycznych i polskiej archiwistyki, a także polskiego bibliotekarstwa. Polskę uważał za swoją „drugą ojczyznę”. Ukończył rosyjskie gimnazjum w Lublinie, gdzie łaciny i greki uczył go znakomity polski uczonek i bibliofil, od początku XX w. członek korespondent Akademii Umiejętności w Krakowie – Hieronim Łopaciński⁸ (1860–1906). Kontakt z tym pedagogiem sprzyjał rozwinięciu się u Riabinina zainteresowań historycznych i źródłoznawczych. W latach 1901–1904 studiował historię na uniwersytecie moskiewskim. Od 1904 do końca 1918 r. był zatrudniony w Archiwum Głównym Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Moskwie. Do Polski wrócił wraz z rodziną w 1921 r. Z początku pracował w archiwum kieleckim, a od 1922 do przejścia na emeryturę w 1938 r. w Archiwum Państwowym w Lublinie. Stale utrzymywał kontakt ze swym byłym nauczycielem – Łopacińskim. Od 1922 roku miał obywatelstwo polskie, sam czuł się jednak Rosjaninem. Jako archiwista prowadził wartościowe badania historyczne i opublikował wiele prac o tematyce archiwistycznej oraz opracowań historycznych, opartych na źródłach archiwalnych do dziejów Lublina. Ponadto aktywnie uczestniczył w pracach Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie⁹. Jako historyk rodzinnego miasta i badacz źródeł archiwalnych do jego dziejów kontynuował pracę zaczęta przez swojego nauczyciela, a później doradcę i powiernika w sprawach naukowych – Hieronima Łopacińskiego. Oprócz tego porządkował i opracowywał rękopisy i starodruki po Łopacińskim w Bibliotece jego imienia¹⁰. Notatka opracowana przez Riabinina, dotycząca jego dziadków, świadczy

nie opracowane). Na jednej ze stałych wystaw tego muzeum, ekspozycji poświęconej dawnym właścicielom kamienicy, w której się ono znajduje – rodzinie Riabininów, można obejrzeć zdjęcia protoplastów rodu – Jana Karola Wilhelma Goetza i Eugenii Goetz z Barroux.

⁵ Zob. rkps. BŁ, sygn 2234. Papiery osobiste i majątkowe Sergiusza i Pauliny z domu Goetz małżonków Riabinin z lat 1827–1952, k. 1. (Na k. 1 – odpis aktu urodzenia Pauliny Goetz, dokonany w rzymskokatolickiej parafii katedralnej Św. Jana w Lublinie, datowany – Lublin, 1872 r.).

⁶ Zob. ibidem, k. 22 – zaświadczenie Kuratora Warszawskiego Okręgu Naukowego [szkolnego] dla Pauliny Goetz z 1872 r., że po ukończeniu pełnego kursu nauk w lubelskim gimnazjum żeńskim i po przeprowadzeniu próbnej lekcji uzyskała ona w tymże roku uprawnienia nauczycielki domowej.

⁷ Ibidem, k. 9–10 – odpis świadectwa ślubu Sergiusza Riabinina i Pauliny Goetz, dokonany w 1894 r. (tłumaczenie z j. rosyjskiego). W zbiorach lubelskiej WBP jest też odpis umowy przedślubnej Pauliny Goetz i Sergiusza Riabinina, spisanej 20 czerwca 1872 r. w Kancelarii Ziemiańskiej w Lublinie przez Rejenta Ziemiańskiego – Feliksa Wasutyńskiego. Odpis datowany – Lublin, 11/23 VII 1877 r., ibidem, k. 175–177 v.

⁸ B. Wachowicz, *Riabinin Jan, ps. Eugeniusz Barroux (1878–1942)*, [w:] *Słownik biograficzny miasta Lublina*, red. T. Radzik, J. Skarbek, A.A. Witusik, t. 1, Lublin 1993, s. 232.

⁹ Ibidem, s. 232–233.

¹⁰ Zob. biogram Jana Riabinina, [w:] *Hieronim Łopaciński we wspomnieniach*, oprac. Z. Bieleń, Lublin 2004, s. 109.

o jego zainteresowaniu swymi wielonarodowymi i wielowyznaniowymi korzeniami. Prezentowany rękopis tego znakomitego historyka stanowi także przyczynek do badań nad dziejami szkolnictwa w Lublinie i na Lubelszczyźnie oraz historią lubelskich ewangelików.

Tekst został opublikowany z zachowaniem oryginalnego staroświeckiego języka autora i rusycyzmów, które są charakterystyczną cechą jego stylu. Uwspółcześniono pisownię, zaś skróty niekonwencjonalne i interpunkcję poprawiono bez oznaczania.

Tekst źródłowy – biografia Karola Goetza

Jan Karol Wilhelm Goetz urodził się w Berlinie 24 października 1813 r.[oku] o g. 5 [piątej] po południu. Rodzice jego: Jan Adam, fabrykant, urodzony w Hanau¹¹ i Wilhelmina Oppermann, primo voto Petzel, urodzona w Poczdamie. Chrztu Św.[iętego] według obrządku ewangelicko-reformowanego dokonał pastor Reclani w Berlinie we francuskim kościele przy Luisenstadt¹². Rodzicami chrzestnymi byli: wuj Jan Piotr Goetz i ciotka Emilia Oppermann. Kształcił się w Berlinie, w L'institut de l'ecole de Charite od 9 grudnia 1823 r. do 28 listopada 1827 r., pochlebne świadectwo wydane zostało dopiero 22 kwietnia 1845 r., widocznie przed wyjazdem do Polski.

Do 1848 r. był gubernierem dwóch synów p. Niemirowskiego, obywatela wsi Nowosiółki¹³. W 1848 r.[oku], 7/19 kwietnia, otrzymał po zdaniu egzaminu w Radzie Gimnazjum Gubernialnego Warszawskiego stopień «nauczyciela początkowego języka niemieckiego»; w świadectwie nadmieniono, że «nie będąc poddanym Królestwa Polskiego, nie może tem samem korzystać z prerogatyw do tego stopnia przywiązanych»¹⁴.

¹¹ Hanau – miasto w Niemczech, położone w Hesji, w zachodniej części dawnej RFN. Leży u ujścia rzeki Kinzig do Menu.

¹² W zbiorach WBP jest odpis urzędowy metryki chrztu Goetza, datowany – Berlin, 4 V 1833. Zob. rkps. BŁ, sygn. 2233..., k. 4.

¹³ Nowosiółki – wieś, folwark i dobra w powiecie chełmskim. Niemirowski był dziedzicem tych dóbr od 1853 r., zob. B. Chlebowski, W. Walewski, *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, wydany pod redakcją..., według planu Filipa Sulimierskiego i zgromadzonych przez niego materiałów, t. VII, Warszawa 1886, s. 277–278.

¹⁴ Zob. rkps. BŁ, sygn. 2233..., k. 16–16 v (świadectwo nauczyciela początkowego dla Jana Karola Wilhelma Goetza, datowane – Warszawa, 7/19 IV 1848 r.) (dokument dwujęzyczny, polsko-rosyjski). Krótko po otrzymaniu tego świadectwa, w lecie i ewentualnie także wiosną 1848 r., Goetz pracował na terenie powiatu hrubieszowskiego lub krasnostawskiego, zob. Archiwum Państwowe w Lublinie (APL), zesp. nr 527 Gimnazjum Wojewódzkie Lubelskie 1780–1866, sygn. 562 (Teczka pt. „Akta zawierające w sobie wykazy gubernierów i nauczycieli prywatnych w guberni lubelskiej corocznie Kuratorowi składane”). Na kartach nienumerowanych (jak wszystkie karty tej teczki) – 2 egzemplarze „Listy osób, które w powiecie hrubieszowskim i krasnostawskim trudnią się udzielaniem młodzieży pomocy naukowej, ich dozorem i nauczaniem robót kobiecych”, datowanej – 17/29 VIII 1848 r. Na liście tej został wymieniony m.in. Karol Goetz, jako nauczyciel mający uprawnienia nauczyciela niższego, otrzymane od Komitetu Egzaminacyjnego

Od 1848 r. jest profesorem Gimnazjum Szczepczeskiego¹⁵, po zakryciu¹⁶ onego gimnazjum wyjechał ze Szczepczeszyna do Lublina (1852)¹⁷. W 1859 r. 3/15 lipca,

w Warszawie w kwietniu 1848. Wymieniono go jako nauczyciela, a nie w grupie gubernatorów. Do egzemplarzy tej listy – dołączone pismo inspektora szkoły powiatowej hrubieszowskiej (z 23 VIII /4 IX 1848 r.), który przekazał je do Gimnazjum Gubernialnego Lubelskiego. W APL znajdują się wartościowe dokumenty, dotyczące Goetza. Żadnego z nich nie cytuję w swej książce Andrzej Kaproń.

¹⁵ Chodzi o gimnazjum w Szczepczeszynie. Szczepczeszyn – miasto nad rzeką Wieprz, w powiecie zamojskim, zob. B. Chlebowski, W. Walewski, *Słownik geograficzny...*, t. XI, Warszawa 1890, s. 827. W latach 1975–1998 w woj. zamojskim, obecnie w woj. lubelskim. W APL znajduje się dokument z 1852 r., dotyczący m.in. pracy Goetza w Szczepczeszynie. Jest to „Lista imienna nauczycieli prywatnych znajdujących się w powiecie zamojskim za rok szkolny 1851/1852”, podpisana przez dyrektora Szkoły Realnej w Szczepczeszynie radcę dworu Romanowskiego, datowana – Szczepczeszyn, 24 VI/ 6 VII 1852. Z informacji podanych przy nazwisku Goetza wynika, że był on w Szczepczeszynie nauczycielem prywatnym. O zakresie obowiązków Goetza dyrektor pisał: „Trudni się utrzymywaniem uczniów na stacji i stole w m.[ieście] Szczepczeszynie, udziela (...) pierwszych zasad języka niemieckiego i francuskiego, (...) trudni się wprawianiem dzieci w mówieniu językiem francuskim”. Dalej Romanowski wymieniał uprawnienia Goetza: „Do utrzymywania uczniów [prowadzenia stacji] ma upoważnienie Dyrektora Szkoły Realnej w Szczepczeszynie, do udzielania języka francuskiego ma upoważnienia J[ąśnie] W[ielmożnego] Prezesa Komitetu Egzaminacyjnego (...) z dnia 26 stycznia 1852 r. nr 829, [do] języka niemieckiego upoważnienie Tegoż J[ąśnie] W[ielmożnego] Prezesa z 7/19 kwietnia 1848 r. nr 49, a do wprawy dzieci w mówienie językiem francuskim od Wielmożnego Dyrektora Gimnazjum Lubelskiego (...) [z] 25 marca/ 6 kwietnia 1848 r. nr 699”. Sprawowanie Goetza dyrektor ocenił jako wzorowe, zob. APL, zesp. nr 527. Gimnazjum Wojewódzkie Lubelskie (1780–1866), sygn. 562, k. nienumerowane.

¹⁶ Rusycyzm Riabinina. Poprawnie – po zamknięciu gimnazjum.

¹⁷ W zbiorach APL dostępne są dokumenty, na podstawie których można dokładnie odtworzyć drogę zawodową Goetza w l. 1852–1859. Po wyjeździe ze Szczepczeszyna, a przed podjęciem pracy w Lublinie pracował przejściowo jako „gubernator początkowy” w domach prywatnych w powiecie Łuków, zob. APL, zesp. nr 527, sygn. 562, k. nienumerowane („Wykaz gubernatorów niższych i nauczycieli prywatnych w guberni lubelskiej się znajdujących za rok szkolny 1851/52”, lista dołączona do pisma do Kuratora Okręgu Naukowego Warszawskiego. W piśmie tym nie została określona instancja kierująca je do kuratora, lecz jest to z pewnością pismo dyrektora Gimnazjum Lubelskiego. W latach 1852–1859 Goetz pracował jako nauczyciel w domach prywatnych w Lublinie. W roku szkolnym 1852/53 pełnił funkcję „nauczyciela początkowego”. Na liście gubernatorów i nauczycieli domowych z terenu guberni lubelskiej, przekazanej przez dyrektora lubelskiego gimnazjum do kuratora, oceniono jego sprawowanie w tym okresie jako „dobre” (sprawowanie niektórych innych gubernatorów określono jako „bardzo dobre” lub „chwalne”), APL, zesp. nr 527..., sygn. 562, k. nienumerowane (lista datowana – 25 VI/7 VII 1853 r., podpisana przez dyrektora Gimnazjum Gubernialnego Lubelskiego). W roku 1853/54 Goetz wykonywał w lubelskich domach taką samą pracę, zob. analogiczny wykaz z 6/18 VII 1854 r., ibidem, k. nienumerowane. Tym razem listę podpisał w zastępstwie dyrektora inspektor gimnazjum. W wykazie z 15/27 VII 1855 r. pracę Goetza omówiono bardziej dokładnie, pisząc, że w roku szkolnym 1854/55 naucza on w lubelskich domach początków języka niemieckiego. Dyrektor gimnazjum, który podpisał tę listę, określił w niej sprawowanie Goetza jako „bardzo dobre”, ibidem, k. nienumerowane. Początków j. niemieckiego Goetz uczył jako „gubernator prywatny” także w roku 1855/56. Inspektor lubelskiego gimnazjum – Maruszewski w wykazie z 19/31 VII 1856 r., podpisanym za dyrektora, ocenił jego sprawowanie jako „dobre”, ibidem, k. nienumerowane. Tak samo zakwalifikowano jego zachowanie w roku szkolnym 1856/57, w którym wykonywał identyczne obowiązki, zob. ibidem, k. nienumerowane (wykaz datowany – 20 VII/1 VIII 1857, podpisany przez dyrektora gimnazjum). Zakres obowiązków Goetza i ocena jego sprawowania nie zmieniły się w następnym roku szkolnym, ibidem, k. nienumerowane (wykaz datowany – Lublin, 27 VI/9 VII 1858). W roku 1858/59 pracował on „po domach prywatnych” w Lublinie jako „gubernator niższy” j. francuskiego. W wykazie z 20 VII/1 VIII 1859 r. dyrektor lubelskiego gimnazjum zaznaczył, że Goetz miał do tego upoważnienie od Komitetu Egzaminacyjnego w Warszawie, wydane w lipcu 1859 r., ibidem, k. nienumerowane.

otrzymał po zdaniu egzaminu w Warsz.[awskim] Egzaminacyjnym Komitecie stopień «guwenera niższego» języka francuskiego¹⁸. Od 8/20 sierpnia 1859 r. jest guwenerem w pensjonacie przy Gimnazjum Gubernialnym w Lublinie z płacą r[ubli] s.[rebrem] 400 rocznie.

20 sierpnia/1 września 1859 r. przyniósł przysięgę¹⁹ Aleksandrowi II²⁰. 23 grudnia 1861/4 stycznia 1862 wybrany został członkiem Kolegium Kościelnego filiału ewangelicko-reformowanego w Lublinie na sześćościecie. W 1868 r. był wybrany ponownie²¹.

19/31 stycznia 1862 r. mianowany został nauczycielem języka francuskiego przy 3-iej [trzeciej] szkole powiatowej filologicznej przy ul. Rymarskiej w Warszawie z płacą 400 r[ubli] s.[rebrem] rocznie; 18/30 września tegoż roku uwolniony od obowiązków, «w skutku wprowadzenia w wykonanie nowej ustawy szkolnej», sama zaś szkoła zamienioną została na 1-ą [pierwszą] szkołę powiatową specjalną²².

1/13 kwietnia 1864 r. otrzymał pozwolenie od rektora Liceum w Lublinie na utrzymywanie szkoły prywatnej męskiej 3-klasowej²³. Z raportu, podanego 12 lutego

¹⁸ Przed egzaminem Goetz otrzymał wymagane pozytywne świadectwa moralności. W jednym z nich, wydanym przez Magistrat Miasta Lublina i datowanym – Lublin, kwiecień 1859 r., podkreślano, że „(...) Pan Jan Karol Wilhelm (...) Goetz poddany Pruski czasowo w M.[ieście] Lublinie za paszportem swej władzy (...) przebywający (...) przez czas pobytu swego w tutejszym mieście zachowuje się spokojnie i moralnie”, zob. rkps. BŁ, sygn. 2233..., k. 7. Duże znaczenie miało też świadectwo wystawione przez jego proboszcza – pastora lubelskiej parafii ewangelicko-reformowanej ks. Jonschera. Ks. Jonscher zaświadczył w nim, iż jego parafianin „(...) obowiązki religijne wyznania swojego regularnie i przykładowie spełnia”, ibidem, k. 13. Zob. też ibidem, k. 22–22 v – świadectwo guwenera niższego dla J.K.W. Goetza (datowane – Warszawa, 3/15 VII 1859) (dokument dwujęzyczny, polsko-rosyjski).

¹⁹ Rusycyzm.

²⁰ Aleksander II (1818–1881) – cesarz rosyjski (od 1855 r.) z dynastii Romanowów. Drukowany tekst tej przysięgi – rkps. BŁ, sygn. 2233..., k. 24–24 v.

²¹ Obydwa wybory zatwierdził Konsystorz Ewangelicko-Reformowany w Królestwie Polskim, zob. rkps. BŁ, sygn. 2233..., k. 103–103 v. (pismo z Konsystorza do Goetza, datowane – Warszawa, 8/20 II 1862 r.) i k. 104 (pismo z Konsystorza do Goetza, datowane – Warszawa, 17/29 V 1868 r.).

²² W l. 1862–1864 Goetz pracował prawdopodobnie w tejże szkole lub jako nauczyciel prywatny.

²³ W piśmie tym rektor informował Goetza: „Przychylnie do przedstawienia mojego z dnia 23 kwietnia/5 maja r.[oku] z.[eszłego] nr 492 Komisja Rządowa W.[yznań] R.[eligijnych] i O.[świecenia] P.[ublicznego] pod dniem 26 lutego/9 marca r.[oku] b.[ieżącego] za nr 1546/3059, udzieliła Panu Karolowi Goetz upoważnienia do utrzymywania w Lublinie szkoły prywatnej męskiej o 3 klasach, z warunkiem ścisłego stosowania się do przepisów dla instytucji prywatnych wydanych i na przyszłość wydać się mogących”, zob. rkps. BŁ, sygn. 2233..., k. 88 (pismo „Rektora Liceum w Lublinie” „Do Pana Karola Goetz w Lublinie”, datowane – Lublin, 1/13 IV 1864 r.). Egzemplarz tego pisma jest również w zbiorach APL, zob. APL, zesp. nr 527. Gimnazjum Wojewódzkie Lubelskie 1780–1866, sygn. 579 („Akta dotyczące się szkoły prywatnej męskiej o 3 klasach w mieście Lublinie przez Karola Goetz utrzymywanej”), k. nienumerowana. Tekst tego pisma został zapisany na odwrocie pisma Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Rektora Liceum w Lublinie (pismo z nadrukiem Komisji w nagłówku), datowanego – Warszawa, 26 II/9 III 1864 (nr 1546/3059), w którym p.o. Dyrektora Wydziału pisał z upoważnienia Dyrektora Głównego do Rektora Liceum w Lublinie: „Przychylnie do przedstawienia Rektora z dnia 23 kwietnia/5 maja r.[oku] z.[eszłego] nr 492 udzieliwszy Panu Karolowi Goetz upoważnienie do utrzymywania w m.[ieście] Lublinie szkoły prywatnej męskiej o trzech klasach Komisja Rządowa przesyła takowe do doręczenia interesantowi, zastrzegając złożenie raportu o czasie otwarcia w mowie będącego zakładu”, ibidem, k. nienumerowana. W teczce o sygnaturze 579 jest tylko ta jedna karta, zapisana dwustronnie.

1867 r.[oku] widać, że w szkole tej było 53 uczniów (3 prawosławnych, 49 katolików, 1 Żyd); na stacji stało 2, nauczycielami byli ks. Bagrzewski (nauczyciel gimnazjum), Leonard Dawid (nauczyciel gimnazjum), Skibowski (b.[yły] nauczyciel gimnazjum), Konstanty Tołwiński (b.[yły] nauczyciel gimnazjum), Bunmajster, Stankiewicz i Goetz. Umarł w Lublinie 21 marca 1883 r. około 7 wieczór²⁴.

Żona jego Eugenia Klara Barroux, urodzona 22 września 1817 w Paryżu, córka Alberta Barroux, urodzonego w Gand (Belgique)²⁵ i Marii Magdaleny Mathien, urodzonej w Annuy (Etats fories)²⁶, kształciła się w domu, potem u wielu profesorów²⁷. Była nauczycielką w paryskich pensjach, w lutym 1844 r. wyjechała do Polski i wstąpiła, jako guwernantka, do domu obywatela Alberta Węglińskiego, właściciela dóbr Siedliszcze²⁸ i inn.[ych]. Ślub odbył się w Siedliszczach 31 sierpnia 1845 r.[oku] o g.[odzinie] 8 wieczór²⁹. Umarła w Lublinie.

Dzieci ich:

1. Eugeniusz ur.[odzony] w Nowosiólkach w 1846 r.[oku] 17/29 lipca.

2. Józefa Henryka Klaryssa, ur.[odzona] w Nowosiólkach 7 maja 1848 r.[oku] o 3 po południu. Rodzice chrzestni: Józef Niemirowski i Teofila Stobóg. Zmarła 16 marca 1857 r.[oku].

3. Tadeusz, ur.[odzony] w Nowosiólkach³⁰, zm.[arł] w 1858 roku, w wieku lat 9. Józefa i Tadeusz – pochowani w Lublinie.

4. Adela zm.[arła] mając 6 miesięcy, pochowana w Szczepieszynie³¹.

5. Maria Regina Wanda ur.[odzona] 8/20 maja 1852 r.³², zm.[arła] w 1902 r.[oku], pochowana w Warszawie. Rodzice chrzestni Marii – Henryk i Regina Lisieccy.

²⁴ Jego grób znajduje się na lubelskim cmentarzu ewangelickim, będącym jedną z części obecnego cmentarza komunalnego przy ul. Lipowej, zob. Muzeum Lubelskie. Oddział Muzeum Literackie im. Józefa Czechowicza w Lublinie. Dwie fotografie kolorowe pomnika nagrobnego Jana Karola Wilhelma Goetza (zdjęcie samego pomnika i zdjęcie pomnika na tle otoczenia) oraz jedna fotografia kolorowa zdjęcia Goetza na pomniku i fragmentu pomnika (fotografie nie opracowane).

²⁵ Gand – francuska nazwa Gandawy. Gandawa (flam. Gent, franc. Gand) – miasto w północno-zachodniej Belgii. Ośrodek administracyjny prowincji Flandria Wschodnia. Miasto przemysłowe oraz ośrodek naukowy i turystyczny.

²⁶ Annuy – brak bliższych informacji. Prawdopodobnie małe miasteczko, osada lub wieś we Francji.

²⁷ Andrzej Kaproń informuje, że w Królestwie Polskim złożyła ona egzamin kwalifikacyjny, umożliwiającą wykonywanie zawodu guwernantki. Dodaje, iż w roku szkolnym 1860/1861 ubiegała się o świadectwo zezwalające guwernantce niższej na wykładanie j. francuskiego, zob. A. Kaproń, op. cit., s. 49–50.

²⁸ Siedliszcze – osada miejska, wieś, folwark i dobra w powiecie chełmskim, gmina Siedliszcze, parafia Pawłów, odległe o 48 wiorst od Lublina, 25 wiorst od Chełma i ok. 10 wiorst od Rejowca; B. Chlebowski, W. Walewski, *Słownik geograficzny...*, t. X, Warszawa 1889, s. 514.

²⁹ W zbiorach WBP jest odpis aktu tego ślubu, zob. rkps. BŁ, sygn. 2233..., k. 26. (Odpis datowany – Warszawa, 18 XII 1845).

³⁰ Nieścisłość Riabinina. Tadeusz Goetz urodził się wprawdzie 4 X 1849 r., ale nie w Nowosiólkach, lecz w Szczepieszynie, ibidem, k. 31 (odpis aktu urodzenia Tadeusza Karola Bronisława Goetza. Datowany – Zamość, 20 VI 1934).

³¹ Musiała się urodzić i umrzeć w czasie pobytu Goetzów w Szczepieszynie, czyli w l. 1848/49–1852.

³² Maria Goetz urodziła się w Szczepieszynie, ibidem, k. 32 (odpis aktu urodzenia Marii Reginy Wandy Goetz, datowany – 24 X 1859), rkps. BŁ, sygn. 2233..., k. 32.

6. Paulina Stanisława Laura, ur.[odziona] 13/25 stycznia 1854 w Lublinie ³³.
7. Karol, ur.[odzony] 17/29 października 1855 r.[oku].
8. Karolina Eugenia Barbara, ur.[odziona] 16/28 stycznia 1858 r.[oku].

Foreigners in Lublin and Lublin region in the 19th century. Contribution in manuscript collections of Provincial Public Library of Hieronim Łopaciński in Lublin

Abstract

There is a manuscript in the Library of Hieronim Łopaciński in Lublin – biogram of the emigrant from Germany, residing in Lublin – Jan Karol Wilhelm Goetz (1813–1883) – compiled by his grandson Jan Riabinin (1878–1942). The main character of the biogram was member of the evangelical Church-Calvinist. He came in the forties of the 19th century to Polish Kingdom. He worked as a tutor in the Lublin region. In not so distant estate Eugenia Barroux (1817–1880), work emigrant – Catholic from France was a tutor. People of different religions got married. Their children had Polish national identity. At least one of them – Paulina (1854–1921) was baptized according to Roman Catholic church tradition. In 1872 Paulina got married with Russian official from Lublin Sergiusz Riabinin (1839–1917). He was Orthodox. Due to the binding regulations Paulina Goetz changed her religion to Orthodox.

Son of Riabinins – Jan has merits for the development of Polish historical studies and Polish scientific organization of the keeping of archives and Polish librarianship. He graduated from Russian gymnasium in Lublin where he was taught Latin and Greek by an excellent Polish scientist and bibliophile Hieronim Łopaciński (1860–1906). He graduated from history in Moscow. From 1904 to 1918 he was employed in the Main Archive of the Ministry of Foreign Affairs in Moscow. He returned to Poland with his family in 1921. In the years 1922–1938 he was working in the State Archive in Lublin. From 1922 he was a Polish citizen. As a historian of Lublin and researcher of archive sources of its history he continued the worked started by his teacher, and then adviser and confidant in scientific matters – Łopaciński. Furthermore, he worked on manuscripts and old prints after Łopaciński in the Library of his name. The present manuscript of Riabinin is a contribution to the studies on Polish educational system in Lublin and Lublin region and history of Lublin followers of evangelical Church.

³³ Paulina z Goetzów Riabinin, matka Jana Riabinina, zmarła 14 VII 1921 r. w wieku 67 lat, ibidem, k. 15–15 v. (niepełny odpis aktu zgonu Pauliny Karolewnej Riabinin, wypisany w j. rosyjskim, datowany – 15 VII 1927, brak nazwy miejscowości).